

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém

JUDr. PETR BRÍZA, LL.M., Ph.D.

Úvod

Vedle nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích je od 1. ledna 2014 účinný i nový zákon o mezinárodním právu soukromém¹ („ZMPS“). Ten nahradil dosavadní zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů („ZMPS 1963“).

Dovedu si představit, že v záplavě školení a literatury k oběma hlavním pilířům soukromoprávní rekodifikace mnohdy nezbyvá (nejen) advokátům čas a peníze na studium tohoto zákona, a proto jsem se rozhodl tento pro přeshraniční vztahy nikoliv nepodstatný předpis (jeho hlavní ustanovení) alespoň stručně okomentovat v tomto článku. Činím tak u příležitosti vydání komentáře,² v němž ti, jimž ještě nějaké síly k rekodifikačnímu studiu zbyly, najdou podrobný rozbor zákona, včetně navazujících předpisů EU a mezinárodních smluv. Tento článek z komentáře samozřejmě vychází a v podrobnostech na něj odkazuje.³ Struktura článku vychází ze struktury zákona, který má 9 částí (dále rozdělených do hlav a dílů), nicméně hlavní pozornost budu věnovat těm ustanovením, která představují změnu či novinku oproti ZMPS 1963 a která nejsou či v brzké době nebudou derogována přímo účinnými předpisy EU, jež, podobně jako mezinárodní smlouvy, mají před ZMPS přednost.⁴

Část první: obecná ustanovení (§ 1-5)

Vedle vymezení předmětu úpravy (§ 1) a deklarace přednosti práva EU a mezinárodních smluv před zákonem (§ 2) přináší zbylá tři ustanovení úvodní části úpravu institutů použitelných napříč ZMPS, bez ohledu na to, zda se jedná o ustanovení kolizní či procesní. Paragraf 3 oproti předchozí úpravě výslovně zavádí **pojem nutně použitelných (imperativních) norem**, přičemž tak činí ve vztahu k českým imperativním normám. Imperativní předpisy cizí (respektive jejich použití) jsou upraveny v § 25. Jak § 3, tak § 25 lze nicméně použít v zásadě jen tam, kde se nepoužijí unijní předpisy, které v mezích své působnosti použití imperativních norem upravují či přímo vymezují jejich obsah (jako např. čl. 9 nařízení Řím I⁵ v oblasti smluv). ZMPS ani blíže nedefinuje, co se imperativními předpisy myslí,⁶ ale nevidím důvodu, proč by v tomto ohledu nemohly české soudy vycházet z vymezení, které najdeme v čl. 9 odst. 1 nařízení Řím I. Ten za imperativní normy považuje „*ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblastí působnosti...*“ Vždy bude samozřejmě třeba zkoumat, zda v daném případě mají imperativní předpisy natolik úzkou vazbu k posuzované situaci s cizím prvkem, aby je bylo třeba aplikovat.⁷ Imperativními předpisy budou zpravidla předpisy veřejnoprávní, např. celní, stavební, devizové, předpisy na ochranu životního prostředí nebo i pravidla hospodářské soutěže.

V § 4 ZMPS upravuje **výhradu veřejného pořádku**, kterou samozřejmě znají i unijní předpisy, nicméně samotný obsah pojmu veřejného pořádku ponechávají vnitrostátnímu právu s tím, že judikatura Soudního dvora EU („SDEU“) ve své podstatě pouze stanoví limity, za něž pojem veřejného pořádku nesmí jít (brání se tedy jeho přílišné expanzi na úkor aplikace jiného než vnitrostátního práva). Český zákonodárce však obsah (výhrady) veřejného pořádku na rozdíl od předchozí úpravy v novém zákoně nedefinuje, nicméně nepředpokládám, že by

tím chtěl indikovat nějaký odklon od dosavadního výkladu tohoto pojmu v literatuře či judikatuře, neboť i důvodová zpráva předpokládá kontinuitu s vymezením v ZMPS 1963 (§ 36), podle něhož tento pojem obnáší *zásady společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat*. K tomu, co lze pod tato slova zahrnout, existuje již poměrně vypovídající judikatura.⁸

Za zmínku určitě stojí vymezení pojmu **obcházení zákona** v § 5, neboť jej podle mne lze přiměřeně použít i v oblasti působnosti unijních předpisů. Ty tento pojem sice přímo neupravují (k jeho využití mlčí), nicméně judikatura SDEU obecně princip zákazu zneužití práva respektuje a lze jej vystopovat přímo i v některých judikátech z oblasti mezinárodního práva soukromého.⁹ Domnívám se proto, že by SDEU v zásadě nebránil aplikaci § 5 i tam, kde je daná materie regulována právem EU, ať již by šlo o určení rozhodného práva, či (mezinárodně) příslušných soudů. Příkladem jednostranného obcházení zákona ve vztahu ke kolizním i procesním normám může být situace, kdy jedna ze stran uměle vytvoří či předstírá skutečnosti, podle nichž se určuje místo obvyklého pobytu (např. tvrdí, že se zdržuje trvale v místě, kde pobývá jen přechodně), které je přitom častým hraničním určovatelem u kolizních norem (srov. např. § 29, § 44 odst. 5, § 59) i kritériem pro určení soudní pravomoci (srov. např. § 33, § 47, § 67, § 74).

Část druhá: obecná ustanovení mezinárodního práva procesního (§ 6-19)

ZMPS zachovává obecné pravidlo, že **pravomoc (mezinárodní příslušnost) českých soudů je dána v případech, kdy je český soud místně příslušný ve smyslu o. s. ř. (§ 6 ZMPS)**. To samozřejmě neplatí v případech, kdy se použije unijní předpis (příp. mezinárodní smlouva), konkrétně především nařízení Brusel I.¹⁰ Nařízení se uplatní zejména v těch sporech, kde má žalovaný bydliště na území EU.¹¹

Jednou z výrazných novinek oproti ZMPS 1963 je opuštění konceptu absolutní imunity a přechod k **imunitě funkční**, dle níž může být stát souzen ve věcech, které nesouvisejí s výkonem veřejné moci (§ 7). Je pravda, že koncept absolutní imunity byl již dříve opuštěn v judikatuře Nejvyššího soudu,¹² nyní byla tato judikatura kodifikována i ze strany zákonodárce.

Zákon v této části upravuje i postavení cizinců v řízení (§ 9-11), cizí veřejnou listinu (§ 12), nebo (individuální) sdělení Ministerstva spravedlnosti o vzájemnosti ze strany cizího státu (§ 13), nicméně pro praxi asi největší význam mají ustanovení o **uznávání a výkonu cizích rozhodnutí** (§ 14-19).

Samozřejmě půjde jen o ta rozhodnutí nepokrytá unijními předpisy či mezinárodními smlouvami (ať mnohostrannými, či dvoustrannými dohodami o právní pomoci), nicméně těch zůstává stále dost. Unijní předpisy totiž svou působnost zásadně omezují jen na rozhodnutí z členských států EU a ani mezinárodní smlouvy nejsou v této oblasti rozšířené natolik, aby úpravu v zákoně marginalizovaly. Obecná úprava uznávání a výkonu rozhodnutí v § 14-16 zákona se tak v obecné oblasti občanského a obchodního práva použije na rozhodnutí ze všech zemí mimo EU, státy Luganské úmluvy (Švýcarsko, Island, Norsko), nebo mimo některé státy bývalého východního bloku (s nimiž má ČR dvoustranné dohody o právní pomoci). Půjde tedy např. o USA, Kanadu, Austrálii, Čínu, Japonsko, země Jižní Ameriky, jakož i mnoho dalších zemí, s nimiž české subjekty obchodují či jinak přicházejí do styku. Vedle toho zákon obsahuje zvláštní úpravu uznávání a výkonu rozhodnutí pro některé věcné oblasti (např. dědictví, různé oblasti rodinného práva), která se od obecné úpravy více či méně odchyluje, ale to je řešeno v rámci ustanovení k příslušným věcným oblastem, nikoliv v této obecné části.

Rád bych se zastavil u některých obecných **důvodů pro odepření uznání cizích rozhodnutí** (§ 15). I když je zákon v převážné míře přebírá ze staré úpravy, objevily se některé odlišnosti. Stejně jako dříve sice uznání brání okolnost, že řízení, z něhož rozhodnutí vzešlo, by nemohlo být provedeno u žádného orgánu cizího státu, kdyby se ustanovení o příslušnosti českých soudů použilo na posouzení pravomoci cizího orgánu. Nicméně oproti úpravě v ZMPS 1963 je nově stanovena výjimka: tento důvod se neuplatní, pokud se účastník řízení, proti němuž cizí rozhodnutí směřuje, pravomocí cizího orgánu dobrovolně podrobil [§ 15 písm. a)]. Co se rozumí **dobrovolným podrobením se**, by se mělo v zájmu ochrany práv žalovaného posuzovat podle tuzemských

standardů – ať už vyplývají z čistě vnitrostátního práva či unijního (např. čl. 24 nařízení Brusel I) nebo mezinárodní smlouvy, nestačí tedy, že se účastník podrobil ve smyslu právního řádu cizího státu (např. tím, že si dobrovolně převzal obsílku).

Nově je překážkou uznání i skutečnost, že o téže věci zahájil český soud řízení dříve než cizí soud, a toto řízení se u českých soudů v době rozhodování o uznání cizího rozhodnutí stále vede [§ 15 písm. b)].

I nadále je nutno odepřít uznání cizího rozhodnutí směřujícího vůči českému občanovi/české právnické osobě, není-li ve vztahu k dotčenému cizímu státu zaručena **vzájemnost**. Zatímco § 120 ve vztahu k cizím rozhodčím nálezům výslovně uvádí, že „[v]zájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti“, § 15 nic takového explicitně nestanoví. Navzdory některým odlišným názorům¹³ se nicméně domnívám, že to neznamená, že to, co platí pro rozhodčí nálezy, by nemělo platit i pro soudní rozhodnutí. Plyne to z logiky věci, neboť pokud by bylo nutné považovat vzájemnost za zaručenou jen tehdy, pokud by cizí stát české rozhodnutí buď již někdy byl uznal, nebo je uznával bez požadavku vzájemnosti, vedlo by to k absurdní situaci, kdy dva státy (ČR a dotčený cizí stát), požadující navzájem vzájemnost, by nepovažovaly tuto vzájemnost za mezi sebou zaručenou a k uznání cizího rozhodnutí by tak nemohlo paradoxně nikdy dojít.

Část třetí: obecná ustanovení mezinárodního práva soukromého (§ 20-28)

Na rozdíl od předcházející úpravy zákonodárce nově výslovně upravil některé obecné otázky mezinárodního práva soukromého. Za zmínku zde stojí zejména postrach mnoha studentů právnických fakult: **pravidla kvalifikace** a s nimi spojený tzv. „kvalifikační problém“. Ten je upraven v § 20, podle něhož se právní hodnocení konkrétního poměru/otázky za účelem vyhledání příslušné kolizní normy provádí zpravidla podle českého práva. Kvalifikace podle *legis fori* je pak doplněna kvalifikační funkcí.¹⁴ Kvalifikaci (v její konkrétní podobě) nalezneme v zákoně i jinde (srov. § 69 odst. 1, druhá věta). Využití pravidel kvalifikace dle § 20 bude v oblasti unijních předpisů nicméně omezené, neboť tam zpravidla platí princip autonomního výkladu pojmů v něm obsažených, ledaže právo EU explicitně (či implicitně) odkazuje na vnitrostátní právo.¹⁵

Zákon také na rozdíl od ZMPS 1963 upravuje institut předběžných otázek (§ 22), zatímco úprava zpětného a dalšího odkazu (§ 21) do značné míry navazuje na předchozí úpravu. Bližší zmínku si zaslouží § 23, který kodifikuje dosavadní judikaturu vrcholných soudů (kterou ovšem soudy nižší mnohdy bohužel ignorovaly) a z něhož plyne, že český **soud cizí právo aplikuje a jeho obsah zjišťuje z úřední povinnosti**, přičemž tedy konečná odpovědnost za jeho zjištění leží na soudu, nikoliv na účastnících, a měly by tedy snad již vymizet rozsudky tvrdící, že účastník neunesl důkazní břemeno ohledně obsahu cizího práva(!) Pokud se soudu nepodaří obsah cizího práva v přiměřené době zjistit, použije se české právo (§ 23 odst. 5), nicméně je třeba skutečně učinit všechna opatření k jeho zjištění, nikoliv toto ustanovení využít jako snadnou cestu pro aplikaci českého práva. Za pozornost zde stojí nedávný judikát Nejvyššího soudu k této problematice, jenž se sice týkal ještě předcházející úpravy, nicméně pro srovnání již odkazoval na § 23 nového zákona.¹⁶

Ustanovení upravující postavení cizinců a zahraničních právnických osob (§ 26-27) a vícenásobnou nebo neurčitou státní příslušnost (§ 28) nepřinášejí žádné revoluční změny.

Část čtvrtá: ustanovení pro jednotlivé druhy soukromoprávních poměrů (§ 29-101)

Nejrozsáhlejší část zákona upravuje kolizní a procesní (pravomoc, případně uznávání a výkon cizích rozhodnutí) normy pro jednotlivé věcné oblasti, a to v 11 hlavách. Hlava I (§ 29-40) upravuje různé aspekty

právní osobnosti a svéprávnosti, tedy otázky statusové. Stanoví se zde kolizní normy pro fyzické (§ 29) a právnické osoby (§ 30). V případě právnických osob je právem rozhodným pro jejich vnitřní poměry právo, podle něhož právnická osoba vznikla (**inkorporační princip**). Tímto právem se mimo jiné řídí i otázka, kdo za právnickou osobu jako její orgán jedná. Právo EU nemá (s výjimkou úpravy jména fyzické osoby)¹⁷ na tuto oblast výraznější vliv, což dává těmto ustanovením nepominutelný praktický význam. Tato hlava také upravuje směnečnou a šekovou způsobilost (§ 31-32), omezení svéprávnosti a věci opatrovnické (§ 33-38) a prohlášení za mrtvého nebo za nezvěstného (§ 39-40). V této hlavě se také poprvé objevuje **pojem obvyklého pobytu** jakožto jednoho z nejvýznamnějších kolizních kritérií (hraničních určovatelů) ZMPS. Tento pojem vystřídal na mnoha místech dřívější úpravou preferovaný určovatel státní příslušnosti. České soudy by se při interpretaci tohoto pojmu měly řídit relevantní judikaturou SDEU, samozřejmě vždy s přihlédnutím k oblasti a osobě (rodinné právo, dědické právo, dospělá osoba vs. dítě), ve vztahu k níž je výklad podáván. Obecně se dá říci, že **dle SDEU se za místo obvyklého pobytu osoby považuje místo, které je stálým nebo obvyklým centrem jejich zájmů**.¹⁸

Hlava II se kolizně dotýká existence a platnosti právního jednání a jeho formy (§ 41-42) a formy směnečného a šekového prohlášení a protestu (§ 43). Použití zejména prvních dvou paragrafů je v důsledku práva EU a dalších ustanovení upravujících jednotlivé věcné oblasti (které mají ve vztahu k těmto paragrafům povahu *lex specialis*) omezené.¹⁹

Hlava III upravuje kolizní normy pro **zastoupení**, a to jednak zastoupení obecně (§ 44) a vedle toho i speciální pravidlo pro prokuru a pověření činností při provozování obchodního závodu (§ 45). Tato pravidla mají pro praxi nepochybný význam, neboť otázka, zda může zmocněnec zavazovat vůči třetí osobě zmocnitele, je výslovně vyňata z působnosti nařízení Řím I, právo EU se v tomto ohledu tedy neuplatní a bude na místě použít zákona. Zvláště bych zde upozornil na **§ 44 odst. 4**, který upravuje **platnost formy plné moci**, přičemž toto provalidační pravidlo by se mělo jednoznačně použít ve vztazích s mezinárodním prvkem a mělo by do značné míry odstranit případné praktické problémy, které se objevily v souvislosti s § 441 odst. 2 nového občanského zákoníku.²⁰

Hlava IV obsahuje jediný paragraf, a to kolizní normu pro **promlčení** (§ 46). Ač to zákon výslovně nestanoví, mělo by se toto ustanovení použít podle mého názoru i pro otázky **prekluze**.

Hlava V (§ 47-66) upravuje rodinné právo s mezinárodním prvkem, konkrétně pak: poměry mezi manžely (§ 47-52), poměry mezi rodiči a dětmi (§ 53-58), práva neprovdané matky (§ 59), osvojení (§ 60-63) a poručenství a opatrovnictví nad nezletilými (§ 64-66). Do působnosti mnoha z těchto ustanovení více či méně zasahuje právo EU a mezinárodní smlouvy. Určitě se nicméně použije např. **kolizní norma pro rozvody** (§ 50), neboť Česká republika není vázána nařízením Řím III.²¹ Na úrovni EU nejsou zatím kolizně upraveny ani **majetkové režimy manželů** (§ 49 odst. 3). Nedotčena unijní úpravou je i problematika registrovaného partnerství upravená v § 67, který tvoří samostatnou hlavu VI.

Kolizní normy pro **věcná práva** nejsou také v zásadě unifikovány na úrovni EU, proto hlava VII (§ 68-73, zejména § 69 an.) určitě stojí za přečtení. Novinkou je jednak kolizní úprava **svěrenského fondu** (§ 73) a také podřízení otázky vzniku (a zániku) vlastnického práva při převodu hmotné movité věci právu rozhodnému pro smlouvu, na jejímž základě je tato věc převáděna (§ 70 odst. 2). Že má vznik vlastnictví stejný právní režim jako smlouva, přitom není samozřejmostí, jakkoliv si to někteří mylně myslí, když neodlišují obligační a věcněprávní účinky smlouvy. Dřívější úprava vycházela z jiné konstrukce, podrobuje režimu smlouvy jen některé prvky vlastnického práva (srov. § 12 ZMPS 1963), nicméně pro přeshraniční obchod jde podle mého názoru o pozitivní změnu.

Zákon se zatím použije i na dědické poměry s mezinárodním prvkem upravené hlavou VIII (§ 74-79), ale význam těchto ustanovení bude značně marginalizován nařízením o dědictví,²² které se použije od 17. 8. 2015.

V jediném paragrafu tvořícím hlavu IX (§ 80) je obsažena kolizní norma pro práva duševního vlastnictví. Ustanovení obsahuje kolizní úpravu práv duševního vlastnictví jakožto práv absolutní povahy. Ustanovení se nevztahuje na relativní subjektivní práva, která se konkrétních práv duševního vlastnictví týkají; nejsou jí tudíž pokryty smluvní (např. z licenční smlouvy) a mimosmluvní závazky související s těmito právy – ty jsou pokryty především nařízením Řím I

a Řím II.²³ Kolizní úprava vychází z tradičního přístupu *lex loci protectionis*, i když to nevyjadřuje příliš šťastně. **Rozhodným je právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv. Vychází se ze zásady teritoriality práv duševního vlastnictví.** Volba práva není umožněna.²⁴

Hlava X upravuje cenné papíry, investiční nástroje a jiné listiny. Vedle úpravy rozhodného práva rozdílné pro jednotlivé specifické nástroje (§ 82-83) určuje pravomoc ve věcech umoření listin (§ 81).

Oblast závazkových práv upravená v hlavě XI (§ 84-101) je nejvíce „postižena“ unijním právem a prostor pro použití zákona je tak zde nejmenší, neboť oblast smluv upravuje nařízení Řím I a většina mimosmluvních poměrů spadá do působnosti nařízení Řím II.²⁵ Přesto i zde najdeme oblasti, kde se zákon významně použije. Je to především při určení rozhodného práva pro **poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv** (§ 101), kterážto oblast je explicitně vyňata z působnosti nařízení Řím II. Řím II se zřejmě (nelze to říci s jistotou, názory se různí) nebude dotýkat ani právních poměrů vzniklých z některých jednostranných jednání, jako např. veřejná soutěž, veřejný příslib nebo slib odškodnění; použít by se v tomto případě měla kolizní norma pro **jednostranná právní jednání** v § 90.²⁶ Jednostranná právní jednání k zajištění závazku by pak měla spadat pod § 91, i když i zde se lze setkat s názory, že daná problematika spadá pod unijní předpis, v tomto případě nařízení Řím I.²⁷ Zákon (§ 86) je mj. použitelný i na jurisdikční dohody ve prospěch soudů ze zemí mimo EU a státy Luganské úmluvy. V zásadě nedotčeny právem EU zůstávají i poměry směnečného a šekového práva (§ 93-100).

Část pátá: právní pomoc ve styku s cizinou (§ 102-110)

Část pátá upravuje styk českých a cizích justičních orgánů ve věcech spadajících do působnosti zákona, ať se jedná o provedení důkazů, doručování či dožádání dalších úkonů. Tato materie je do značné míry upravena právem EU (mezi orgány z EU) nebo mezinárodními smlouvami (ať mnohostrannými, či dvoustrannými smlouvami, např. se státy bývalého východního bloku). Novinkou oproti ZMPS 1963 je § 110, který dává soudům možnost, aby se při projednávání věcí tímto zákonem upravených obrátily na Ministerstvo spravedlnosti, a to jim svým nezávazným vyjádřením může pomoci odstranit případné pochybnosti.

Část šestá: řízení o úpadku (§ 111-116)

Za přínos nového zákona (konkrétně § 111) lze označit výslovnou úpravu **insolvence s mimounijním prvkem**, tedy těch aspektů insolvence, které nejsou pokryty nařízením o úpadku.²⁸ Jedná se tedy o insolvenční řízení proti dlužníkovi, jehož hlavní zájmy jsou soustředěny mimo EU. Zákon řeší nejen pravomoc českých soudů a insolvenčního správce ve vztahu k těmto řízením, ale i uznávání cizích rozhodnutí ve věcech úpadku, což jistě ocení všichni advokáti, kteří museli v praxi řešit otázku účinků mimounijního insolvenčního řízení na poměry a majetky v ČR podle předcházející (ne)úpravy. V § 112-116 zákon víceméně pouze přebírá unijní směrnice, které upravují úpadek finanční instituce a pojišťovny.

Část sedmá: rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů (§ 117-122)

V oblasti arbitráží s cizím prvkem zákon nepřináší převratné novinky, v zásadě až na drobnosti převzal úpravu ze zákona o rozhodčím řízení. Nově se výslovně stanoví, že **materiální platnost rozhodčí smlouvy** se

posuzuje podle práva státu, kde má být vydán rozhodčí nález (§ 117), ale tento závěr se implicitně dovozoval už z předchozí úpravy. Tím nechci říci, že by ve vztahu k úpravě přeshraniční arbitráže neexistovaly otevřené otázky – navíc se zde v poslední době objevuje i zajímavá judikatura Nejvyššího soudu (např. 23 Cdo 1034/2012 k **zahraniční arbitráži ve vnitrostátním případě**) – ale zákon tím, že zde nepřináší žádnou výraznou změnu, je nechává otevřené (neřešené).²⁹ V každém případě stojí za zmínku, že jakkoliv tato otázka není jednoznačná, ZMPS dává prostor pro argumentaci, že cizí rozhodčí nálezy lze vymáhat cestou exekuce, a to i po novele exekučního řádu.³⁰

Část osmá: přechodná a závěrečná ustanovení (§ 123-124) a část devátá: účinnost (§ 125)

Paragraf 123 obsahuje přechodná ustanovení. **Zákon v oblasti hmotněprávní v zásadě vychází z principu nepravé retroaktivity, v oblasti procesní se u řízení již zahájených posoudí podle dosavadních předpisů pravomoc českých soudů a podmínky pro uznání a výkon cizích rozhodnutí či cizích rozhodčích nálezů.** Vznik a existence právních poměrů a skutečnosti vzniklé před účinností zákona (a to včetně volby práva) se posoudí podle dosavadních právních předpisů, nicméně v případě poměrů trvalé dlouhodobé povahy se skutečnosti a jednání, k nimž v rámci těchto poměrů došlo (či jsou pro ně významné) již za účinnosti nového zákona, budou posuzovat podle nové úpravy. Např. otázka (ne)platnosti manželství vzniklého před 1. 1. 2014 se tak posoudí podle předcházející úpravy, ale pokud by šlo o rozvod takového manželství po 1. 1. 2014, bude se otázka rozvodu (konkrétně např. určení hmotného práva, jímž se má rozvod řídit) posuzovat podle nového zákona. Paragraf 124 obsahující zrušovací ustanovení a § 125 stanovící vstup zákona v účinnost nepotřebují bližšího komentáře.³¹

Autor je advokátem v Praze a působí též jako zapsaný mediátor.

Poznámky pod čarou:

- 1 Zákon č. 91/2012 Sb.
- 2 Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář, C. H. Beck, Praha 2014 (dále jen „Komentář“).
- 3 Citovaný komentář není jedinou komentářovou literaturou, která k ZMPS vyšla, ještě před ním vyšly dva komentáře, z nichž lze doporučit komentář z pera autorského kolektivu prof. Pauknerové (Pauknerová, M., Rozehnalová, N., Zavadilová, M., a kol.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář, WoltersKluwer ČR, Praha 2013) – díky tomu, že tento komentář vyšel již na přelomu roku, je v Komentáři zohledněn (ať již na podporu stejného názoru, či ve formě odkazu na tam uvedený názor odlišný).
- 4 Tato přednost výslovně plyne nejen z § 2 ZMPS, ale vyplývá i z našeho ústavního pořádku a jeho vztahu k právu EU a mezinárodnímu právu – srov. čl. 10 a čl. 10a Ústavy.
- 5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.
- 6 ZMPS používá kruhovou definici, kdy nutně použitelná ustanovení poněkud tautologicky vymezuje jako „ustanovení českého právního řádu, kterých je nutné v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí právní poměry, v nichž se projeví účinky použití takových ustanovení“.
- 7 Bližší viz Komentář, str. 22.
- 8 Srov. Komentář, str. 26-27.
- 9 Srov. rozsudek ze dne 15. 12. 2011, Voogsgaerd, C-384/10, dosud nezveřejněno ve Sb. rozh., podrobněji srov. Komentář, str. 36-37.
- 10 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. S účinností od 10. ledna 2015 jej nahradí nařízení Brusel Ia, neboli Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
- 11 Srov. Komentář, zejm. str. 44 an.
- 12 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2215/2007, z poslední doby pak usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2537/2012.
- 13 Srov. Pauknerová, Rozehnalová, Zavadilová a kol., cit. výše v pozn. č. 3, str. 98.

-
- 14 Blíže k tomuto pojmu a jeho úpravě srov. Komentář, str. 131 an.
 - 15 Srov. Komentář, str. 133 an.
 - 16 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1308/2011.
 - 17 Srov. Komentář, str. 183 a str. 185 an.
 - 18 Srov. Komentář, str. 180-181.
 - 19 Srov. Komentář, str. 217-233.
 - 20 Srov. článek „Plné moci zahraničních společníků, aneb § 441 odst. 2 NOZ a § 44 NZMPS“, Jiné právo ze dne 10. 1. 2014.
 - 21 Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.
 - 22 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.
 - 23 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.
 - 24 Srov. Komentář, str. 465 an.
 - 25 Srov. Komentář, str. 488 an. (komentář k § 84).
 - 26 Srov. Komentář, str. 549-551.
 - 27 Srov. Komentář, str. 551 an.
 - 28 Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení.
 - 29 Blíže srov. Komentář, str. 683 an.
 - 30 Je tomu tak jednak v případě rozhodčích nálezů spadajících do působnosti tzv. Newyorské úmluvy (neboť dle ní se rozhodčí nálezy uznávají bez zvláštního řízení a není vyžadováno prohlášení vykonatelnosti) a také nelze podle našeho názoru vyloučit v případě cizího rozhodčího nálezu jeho uznání soudem podle § 16 ZMPS, přičemž takto uznaný náleží by pak byl vymáhán cestou exekuce. Srov. Komentář, str. 708.
 - 31 Drobné zmatky mohou snad vyvstat pouze ve vztahu ke zrušení části páté zákona o rozhodčím řízení – srov. Komentář, str. 712.